
Perry Link – Ian Johnson

Hongkong jövője: Interjú Albert Hóval

Hongkong, az egykori brit gyarmat 1997. július 1-jén került vissza Kína fennhatósága alá. Azóta minden év július 1-jén hongkongi polgárok vonulnak az utcákra demokráciát követelve. Az idei évforduló alkalmával megszervezett tüntetések viszont a korábbiaknál jóval nagyobb léptékűek voltak. A rendőrség szerint mintegy százezer, a szervezők becslése alapján viszont közel félmillió ember vett részt a demonstrációkban. A tiltakozások erőszakmentesen zajlottak; nem voltak összecsapások a tüntetők és a rendfenntartó erők között. A megmozdulás része volt az a július 2-án kora reggel tartott ülésztrájk is, amelyben mintegy ezer ember foglalta el Hongkong városközpontját a polgári engedtlenség eme klasszikus formájának gyakorlása során.

A demonstráción részt vevő tüntetők közül több mint ötszázat őrizetbe vettek közrend elleni szervezkedés és engedély nélküli gyülekezés okán. Köztük volt Albert Ho is, a hongkongi Törvényhozó Tanács tagja, 2006 és 2012 között a Hongkongi Demokrata Párt elnöke. Hót a Törvényhozó Tanács két másik tagjával és nyolc diákvezetővel együtt tartóztatták le, és kilenc órán át tartották fogva egy rendőrségi szakiskolában. Az alábbiakban egy szerkesztett változatát adjuk közre annak az interjúnak, amit a július 2-ai szabadon bocsátását követő napokban készítettünk vele az interneten keresztül a tiltakozásokról és Hongkong jövőjéről.

Perry Link: *Hongkongban komoly hagyománya van a tiltakozásoknak. 2003-ban több százezer ember tiltakozott a „23. törvénycikk”, azaz a közrend védelméről szóló törvény bevezetése ellen, amely korlátozta volna a szólás- és*

sajtószabadságot Hongkongban. 2012-ben pedig nagyszabású tiltakozások voltak a kormányzat azon erőfeszítése ellen, hogy pekingpárti, „hazaftias” oktatást vezessenek be az iskolákban. A tömeg azonban idén nyáron jóval határozottabbnak tűnt. Megváltozott valami?

Albert Ho: Igen, az idei július 1-jei tiltakozások különböztek a korábbiaktól. A korábbi tiltakozásokon azt követeltük, hogy *valamitől* (például a cenzúrától) szabadon élhessünk. A néhány nappal ezelőtti tiltakozáson viszont *valamiért* vonultunk az utcákra. Az emberek szabad választásokat szeretnének annak érdekében, hogy a saját ügyeinkről magunk dönthessünk. A június 4-i megemlékezéseket [az 1989-es Tienanmen téri vérengzés évfordulója] nagyrészt a kínai demokrácia ügyének szentelik. A július elseje viszont nekünk szól, és itt, Hongkongban kerül rá sor.

Kifejtené bővebben, hogy mit is jelent az, hogy „a saját ügyeikről maguk dönthessenek”? Pontosan mit akarnak a hongkongiak?

A legtöbb hongkongi (főleg a fiatalok) egyre elégedetlenebb a Peking által választott főkormányzók teljesítményével, különösen a mostaniéval, C. Y. Leungéval [egy Peking által támogatott választótétel által 2012-ben megválasztott jelölttel]. Az emberek úgy látják, hogy ezeknél a vezetőknél nem a hongkongiak érdekei állnak az első helyen, hogy számukra Peking és a nagyvállalatok érdekei a legfontosabbak. A szélesedő szakadék a gazdagok és szegények között, az ingatlanárak és a bérleti díjak emelkedése és nagyvállalatok megnövekedett uralma a helyi piacokon aggasztó jelenségek, a fiatalok pedig úgy érzik, hogy nincs valós esélyük a karrierre és a biztos megélhetésre. Némelyikük annyira frusztrálttá vált, hogy radikalizálódtak és minden lehetőséget megragadnak, hogy haragjukat a kormányon és a rendszeren töltsék ki. Talán nem tudják pon-

tosan, hogy mit akarnak, de tehetetlennek érzik magukat, és ez nem tetszik nekik. A kormányzó általános választását látják az egyedül járható útnak, az egyetlen esélynek arra, hogy polgároként politikailag egyenlők legyenek.

Miért történik ez most?

A szenvedély abból az igényből ered, hogy Peking teljesítse ígéretét, és Hongkong főkormányzójának 2017-es megválasztására már általános választás alapján kerüljön sor. A hongkongiak immár több mint két évtizede törekednek a demokráciára, és a vágy most már olyan erős, hogy ha Peking megszegi az ígéretét és 2017-ben nem biztosítja a demokráciát, akkor Hongkong valószínűleg – a Törvényhozó Tanács jelenlegi elnökének (aki veterán politikus és mellesleg pekingpárti) kifejezésével élve – kormányozhatatlanná válik.

A szenvedély másik forrása a kontinentális Kína növekvő beavatkozása Hongkong belügyeibe. A Peking által a közelmúltban megjelentetett Hongkongról szóló Fehér Könyv széles körű aggodalmat, sőt ellenségességet keltett, mivel egyértelművé tette, hogy a pekingi vezetés érvényesíteni kívánja „szuverén előjogát”, és szigorúbb ellenőrzés alá akarja vonni a hongkongi helyi ügyeket. A bíraktól például elvárnák, hogy lojálisak legyenek Peking iránt.

A két dolog összefügg egymással. A hongkongi emberek úgy érzik, hogy csak egy demokratikusan megválasztott főkormányzó lehet elég tisztességes és bátor ahhoz, hogy határozottan kiálljon az alapvető jogok és érdekek védelmében annak az „egy ország, két rendszer” szisztémának a keretein belül, amire Peking ígéretet tett. Úgy érzik ez az egyetlen módja annak, hogy ellenálljanak az indokolatlan beavatkozásnak a kontinentális Kína részéről. A felvonulás a demokráciáért a tüntetők számára egyben felvonulás Peking azon törekvései ellen is, melyek célja Hongkong asszimilálása.

Mi áll Peking általános választására vonatkozó ígéretének történeti háttérében, és mit is jelent ez valójában?

Az 1980-as években, amikor felkészültek arra, hogy Nagy-Britannia 1997-ben átadja

Hongkongot Kínának, London és Peking kötött egy megállapodást, amelyet hivatalosan 1990-ben fogadtak el Pekingben, mint a Hongkongi Különleges Közigazgatási Terület alaptörvényét. Ez a törvény kimondja (a 45. és az 58. cikkelyben), hogy a hongkongi politikai fejlődés végső célja az általános választás biztosítása, ami magában foglalja a város Törvényhozó Tanácsának részleges demokratizálását az 1997-et követő első tíz év során. Azt viszont már nem határozza meg, hogy milyen legyen a fejlődés üteme ezután az időpont után. Amikor érkezett 2007, az Országos Népi Gyűlés Állandó Bizottsága Pekingben kihirdetett egy másik menetrendet, ami előírta, hogy Hongkong főkormányzójának 2017-ben esedékes megválasztására, illetve a törvényhozás 2020-as megválasztására már az általános választás alapján kerüljön sor.

A vitás kérdés jelenleg az, hogy mit jelent az „általános választás”. Azt jelenti, hogy a szavazók választhatják ki a saját jelöltjeiket (ami az elfogadott nemzetközi szabvány a valódi demokráciákban)? Vagy csak azt, hogy választhatnak a Peking által előre válogatott jelöltek közül? A hongkongiak szerint az előbbit, míg Peking szerint – legalábbis eddig úgy tűnik – az utóbbit. Peking 2014 szeptemberéig köteles hivatalos álláspontot megfogalmazni ebben a kérdésben. Az itteni emberek figyelemmel kísérik majd a döntést.

A tüntetők elutasítják azt a pekingi előírást, hogy a hongkongi emberek legyenek „hazafiasak”. Miért? Milyen kapcsolatot szeretnének a kormányukkal és a nemzetükkel?

A fiatal tüntetők több okból is elutasítják a Peking által szorgalmazott „hazafiságot”. Először is úgy vélik, hogy az nem egy nemzet vagy ország, hanem egy meghatározott hatalmi elit érdekeit szolgáló autoriter rezsim iránti hűség. Sokak számára a Kína szó a Kínai Kommunista Párt szinonimájává vált, és nem kérnek egy ilyen Kína iránti hazafiságból. Nem érzik büszkének magukat, hogy Hongkong egy „feltörekvő Kína” része, mert az emberi jogok sorozatos megsértése miatt a világ szemében Kína nem igazán számít modern, civilizált országnak.

Sok fiatal inkább tekinti magát hongkonginak, mint kínainak, és emellett azt szeretnék, ha Hongkong, amennyire csak lehet, megmaradna a kontinentális Kínától különálló közigazgatási egységnek. Sokan közülük határozottan ellenezték a kormánynak a szárazföldi Kínával való társadalmi és gazdasági integrációt elősegítő törekvéseit. Haragot éreznek a szárazföldről Hongkongba bevándorlók iránt, akiket egy hosszú távú telepítési politika előrsének tekintenek, és neheztelnek a kínai elit gyermekeire is, akik idejönnek és elveszik előlük a helyeket a Hongkongi Egyetemen.

Mit gondol, miért aggasztja annyira Pekinget a hongkongi demokrácia kérdése?

Az aggodalom nyilvánvaló, és azt hiszem, két fő oka van. Először is, Peking aggódik amiatt, hogy elveszíti az ellenőrzést Hongkong fölött. Peking nem akarja megkockáztatni, hogy Hongkongnak olyan főkormányzója legyen, akiben nem bízik vagy akit esetleg befolyásol a külvilág. Márpedig egy általános választáson alapuló demokratikus választás talán épp egy ilyen főkormányzó megválasztásához vezetne. Ezért Peking ragaszkodik ahhoz, hogy a jelentkezőket előbb egy általuk ellenőrzött „jelölőbizottság” megsűrje.

A másik ok az aggodalomra Kína többi részéhez kapcsolódik. Hongkong csak egy aprócska rész Kínának, de a pekingsi vezetőket nyilvánvalóan nagyon nyugtalanítja, hogy a hongkongi modell esetleg „megfertőzi” az ország más részét is. Hajlandóak voltak eltérni, hogy Hongkong szabad gazdasági övezet legyen, de nem akarják, hogy szabad politikai zónának tekintsék, ami egy olyan demokratikus példával szolgál, ami máshol is követendő. Peking talán rájött arra, hogy Kína hamarosan válaszút elé kerül, és hogy a politikai reformot már nem lehet elkerülni. De azt akarják, hogy ha és amikor ez megtörténik, akkor a változás lassan és tüzetes ellenőrzés mellett menjen végbe. Nem akarják, hogy egy „fékevesztett” Hongkong álljon a változások élére. Hongkong forradalmi hullámot indíthat el Kínában.

A közelmúltban négy nagy hongkongi könyvvizsgáló cég a demokráciapárti tevékenységet ellenző újsághirdetéseket jelentetett meg.

A hongkongi üzleti szféra legjelentősebb képviselői egy ideje már Peking szövetségesei. Szorosabbá válik most ez a kapcsolat?

Peking politikai és gazdasági műveletei Hongkongban mindig is kölcsönösen erősítették egymást. Egy nagy „láthatatlan kéz” szolgálja a nagyvállalatok gazdasági érdekeit ugyanakkor, amikor arra törekszik, hogy megtervezze Hongkong politikai jövőjét. Cserébe sok vállalkozás támogatja Peking politikai céljait. Az üzleti tevékenységüket a szárazföldön folytató vállalatoknak óvatosnak kell lennünk, hogy ne sértsék meg a kínai vagy akár a hongkongi kormányt. Az elmúlt években a Pekinggel szimpatizáló hongkongi mágnások tulajdonába került a helyi médiavállalatok legnagyobb része – érte ezalatt mind a nyomtatott, mind az elektronikus médiát –, és öncenzúrárt gyakoroltak annak érdekében, hogy megnyugtassák Pekinget. Vannak, akik még ennél is tovább mentek, láthatólag azért, hogy ellehetetlenítsék a még megmaradt demokráciapárti médiavállalkozások működését. A közelmúltban néhány nagyvállalat és bank úgy döntött (még hozzá szinte egyszerre), hogy visszavonják a hirdetéseiket az egyetlen jelentős demokráciapárti hírügynökségtől, az *Apple Daily*-től. Elég világos, hogy Peking az elmúlt hetekben gátlástalanul gyakorolt politikai és gazdasági nyomást a vállalkozásokra (a helyiekre és a külföldiekre egyaránt), hogy egységfrontot mutasson a demokráciák és tiltakozásaik ellen. A négy nagy könyvvizsgáló cég kapitulációja, amire kérdésében utalt, csak része egy sokkal nagyobb egésznek.

Mit gondol, hogyan fog alakulni Peking és a tüntetők viszonya? Mennyire valószínű, hogy sor kerül arra a „Foglaljuk el a központot” (Occupy Central) nevű nagyszabású üldözstrájkjára, amit Hongkong városközpontjába terveztek?

Augusztus végén a kínai kormánynak elő kell terjesztenie egy legalább vázlatos hivatalos állásfoglalást a hongkongi választások kérdésével kapcsolatban. Jelenleg úgy tűnik, hogy a döntés az lesz, hogy a választópolgárok általi jelöltállítás ellentétes az alaptörvénnyel, amiben csak „jelölőbizottságról” esik szó. Ha így alakul, akkor nagy valószínűséggel tiltako-

zásokra fog sor kerülni Hongkong utcáin. Ha azonban a határozat nem zár ki kategorikusan egy olyan reform-modellt, amely megfelel a nemzetközi elvárásoknak, akkor úgy gondolom, hogy el lehet kerülni egy Occupy Central jellegű akciót. Ebben az esetben a politikai nyomás-gyakorlás folytatódik egészen 2014 végéig, amikor a hongkongi hatóságok (értsd: a pekingi hatóságok) kötelesek bemutatni egy reformjavaslatot a hongkongi Törvényhozó Tanácsnak. Ha ez a javaslat elég demokratikus lesz ahhoz, hogy lehetővé tegye egy olyan jelölési rendszer működtetését, amely megfelel a nemzetközi normáknak, a hongkongi demokratikus pártok kérni fogják a jóváhagyását azáltal, hogy egy elektronikus népszavazás keretében a választópolgárok elé terjesztik. 2014 második feléve tehát döntő fontosságú lesz Hongkong politikai jövője szempontjából.

2014. július 16.

(*The New York Review of Books*)

Tim Hannigan¹

Indonézia nyugati szemmel

Elizabeth Pisani: Indonesia, Etc.: Exploring the Improbable Nation (W. W. Norton & Company, 2014, 416 oldal) című könyvének bemutatása

Indonézia földrajzilag és népességét tekintve is hatalmas ország. A számtalan kisebb-nagyobb szigetből álló délkelet-ázsiai állam legkeletibb pontját több mint 5000 km választja el a legnyugatibb csücskétől, és közel negyedmilliárd ember vallja hazájának. Mindennek ellenére a nemzetközi médiában eddig jóval kisebb figyelmet

1 Tim Hannigan Indonéziára, illetve az indiai szubkontinensre szakosodott szakíró és újságíró. Legutóbbi könyve, a *Raffles and the British Invasion of Java* (Monsoon Books Pte. Ltd., 2013) a Jáva szigete elleni 1811-es brit támadásról és a sziget ötéves megszállásáról szól. A könyv 2013-ban elnyerte a nemrégiben alapított John Brooks-díjat.

kapott annál, amit a világ negyedik legnépesebb országaként megérdemelne. Az amerikai, európai, sőt még az ázsiai lapok olvasótáborának java része is úgy gondol Indonéziára, mint olyan helyre, ahol az időnkénti természeti katasztrófákon kívül nem sok érdekes dolog történik. Az országról szóló angol nyelvű könyveket vizsgálva azt látjuk, hogy Indonézia leginkább a tudósok és szakértők érdeklődésének célpontja. A legutóbbi szélesebb olvasóközönségnek szánt, Indonéziáról készült élménybeszámoló talán John Keay *Indonesia: From Sabang to Merauke (Indonézia: Sabangtól Meraukéig)* című, közel két évtizeddel ezelőtt megjelent könyve lehetett.

Az elmúlt néhány évben azonban már érezhetőek voltak a változás jelei. Virágzó középosztálya és lenyűgöző növekedési adatai miatt egyes elemzők kezdték feltörekvő gazdasági szuperhatalomnak tekinteni Indonéziát, India és Kína mellett a képzeletbeli dobogó harmadik helyére állítva az országot. Ha Indonézia a jövőben valóban Délkelet-Ázsia harmadik meghatározó hatalmává válik, akkor szinte azonnal olyan új könyvek garmadájának megjelenésére lehet számítani, amelyek megpróbálják bemutatni az országot és igyekeznek magyarázattal szolgálni a sikerére. Elizabeth Pisani és kiadója úgy tűnik megelőzték a mezőnyt az *Indonesia, Etc.: Exploring the Improbable Nation (Indonézia stb.: A valószínűtlen nemzet felfedezése)* című könyv megjelentetésével.

* * *

Első ránézésre az *Indonesia, Etc.* is csak egy a jól ismert típusú könyvek sorából: egy nyugati útikönyvíró elutazik egy messzi országba, ott tölt néhány hónapot és végül előáll egy „nemzetportré” stílusú élménybeszámolóval, itt-ott fűszerezve egy kis történelemmel, frappáns leírásokkal a fásztó autóbuszutakról, s mindezt valószínűleg egy bizonyos mértékű leegyszerűsítéssel előadva. Pisani azonban sok múltbeli útikönyvíróval ellentétben a legmegfelelőbb ember az adott feladatra.

Elizabeth Pisani kapcsolata Indonéziával nagy múltra tekint vissza. Először még Suharto New Order (Új Rend) kormánya idején, a